

Marc van Houten produceert zijn twintigste rapport over

de binnen- en buitendijkse terreinen langs de Eem

Paul Keuning

Ligging

Niet bij elk lid van de Vogelwerkgroep zal meteen een lichtje gaan branden wanneer iemand zegt dat hij zo genoten heeft van een fietstochtje langs de Buitenvaart Noord. Wanneer je door de Eempolders naar het pontje over de Eem rijdt, en je gaat niet naar Eemdijk, maar je slaat rechtsaf het fietspad op over het dijkje langs de Eem, ligt de Buitenvaart Noord rechts van je. Deze polder loopt tot aan het witgepleisterde gemaal, een kilometer verderop. Een fotogeniek plekje met een plas, omgeven door wat riet.

Aan de overkant van de Eem ligt buitendijks de Zwarte Noord. Steek je met je fiets aan de hand langs het gemaal over naar de volgende polder, dan zie je de Buitenvaart Zuid tussen de dijk en de rivier de Eem.

De Bruggematen is een idyllisch, vogelrijk plekje, ook weer met een plas, tegenover Eembrugge. Omdat de Eem de grens is van ons werkgebied ligt het daar net buiten. Nog zo'n Utrechts terrein is De Wolkenberg, het buitendijkse gebied ten zuiden van de A-1, tegenover de nieuwbouw van Baarn. Deze vijf terreinen langs de Eem worden beheerd door Natuurmonumenten. Het onderzoek vindt plaats in opdracht van de beheerder. De gezamenlijke oppervlakte is bijna 80 ha en van noord naar zuid is het ruim vier kilometer.

Beheersaanbevelingen

Porseleinhoen

Rudy Schippers

Je moet er wat voor over hebben

Alle terreinen werden in de periode tussen 7 april en 4 juni vijfmaal bezocht. Daar moet je als de dagen lengen wel vroeg je bed voor uit. Op 3 juni stond Marc om 5 voor half 6 met zijn kijker al bij de Zwarte Noord. Voor het inventariseren was hij per gebied gemiddeld een uur bezig, vijf uur per ronde, wat verdeeld werd over twee dagen. Zodoende elke 14 dagen twee keer vroeg op. In het rapport staat keurig een urenverantwoording, die in 2018 uitkwam op 27 uur en 20 minuten. Vogels inventariseren is geen mooi weer sport. Bereikten we in mei een recordwarmte, april was veel natter dan normaal en dan moet je er ook staan met je kijker.

Levert het ook wat op?

Deze nu voor de twintigste keer uitgevoerde inventarisatie, waar een onderzoeksbureau duizenden euro's

voor in rekening zou brengen, deed de auteur op vrijwillige basis. De beheerder -Jan Roodhart- zal zeker blij zijn met deze langjarige rapportage en het is te hopen dat er ook gevolg gegeven zal worden aan de aanbevelingen met betrekking tot het beheer.

Naast het nut om exact te weten wat er op de oevers van de Eem gebeurt aan natuurlijke ontwikkeling, is het ook prachtig om de broedactiviteiten van de vastgestelde 22 soorten van nabij mee te maken. Zeker wanneer er een broedgeval van het porseleinhoen in de Buitenvaart Zuid vastgesteld wordt. Marc noemt het in zijn rapport 'een snoepje'. Mooi ook dat erin bijna alle terreinen kwetsbare (1 soorten aanwezig waren, zoals de slobbeend, die in drie telgebieden voorkwam. En de 'gevoelige' grutto en de tureluur waren eveneens bijna overal aanwezig, zij het in kleinere aantallen dan in het verleden.

activiteit	Buitenvaart N	Buitenvaart Z	Zwarte Noord	Bruggematen	Wolkenberg
verruiging tegengaan	x	x	x	x	
bomen kappen, struiken verwijderen	x	x	x	x	
variatie in de hoogte van de vegetatie aanbrengen					x
bouw materiaal, zandhoop verwijderen			x		

Verheugend is, dat de kluut met acht broedparen op de lijst staat maar helaas met de helft minder nesten dan vorig jaar. Die achteruitgang heeft waarschijnlijk te maken met de predatie door marterachtigen, die zeer intensief was in 2018. Terugkijkend was dit een jaar met genoeg broedterritoria, maar dat leverde nauwelijks vliegvlugge jonge weidevogels op. Wat dat betreft was het een 'rampzalig broedseizoen' meldt Marc op pagina 33 van zijn rapport.

Aanbevelingen

Naast de hieronder in het rapport gedane aanbevelingen voor beheer, merkt Marc op dat deze relatief kleine weidevogelreservaten veel last hebben van recreatiedruk en van loslopende honden. Deze druk is meer dan in de grotere Eempolders. Ook natuur- en vogelfotografen hebben steeds vaker lak aan het verbod om zich niet buiten de

paden en wegen te begeven.
Voor de beheersaanbevelingen zie de tabel.

Monnikenwerk

Met twintig opeenvolgende jaren inventariseren van deze vijf terreinen is dit de langstlopende broedvogelinventarisatie in het Eemland (2). Juist omdat ze steeds door Marc op dezelfde gestandaardiseerde manier zijn gemonitord en gerapporteerd, kunnen de twee decennia goed vergeleken worden. Was er met het observeren al ruim 25 uur gemoeid, het produceren van een lijvig rapport van 75 tweezijdig bedrukte pagina's, inclusief bijlagen, zal het aantal geïnvesteerde uren, naar ik aanneem, nog verdrievoud hebben. Complimenten voor Marc met zijn bovengemiddelde inzet! De moeite waard om dit rapport in te zien. Het is aanwezig in ons archief in de Infoschuur en wil je het lenen, neem dan contact op met Paul Keuning:

pw.keuning@xs4all.nl. En natuurlijk kan je het ook digitaal raadplegen via de website.

Van Houten, M., 2018.
Resultaten van broedvogelinventarisaties in binnen- en buitendijkse terreinen van Natuurmonumenten bij rivier de Eem in 2018.
Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken. Uitgave 269, Hilversum.

(1) *De kwalificaties gevoelig en kwetsbaar zijn ontleend aan de nieuwe Rode Lijst.*

(2) *De 14-daagse Eempolder-tellingen vinden al bijna 60 jaar onafgebroken plaats, maar dat is geen broedvogelinventarisatie.*

Usutuvirus

Rudy Schippers

Nadat het eerste geval van het usutuvirus in het Gooi op 8 mei 2016 werd vastgesteld bij een grasmus, die bij Oud Valkeveen bemonsterd was, zijn er heel veel slachtoffers gevallen. Vooral merels hadden van dit muggen verspreide virus te lijden. Net als elders in het Gooi werden bij het ringstation gedurende de zomermaanden nog maar weinig merels aangetroffen. Dit virus gedijt vooral onder warme en

Merel (man)

Ruud den Hartog

droge omstandigheden en daar hadden we in 2018 geen gebrek aan. In het najaar waren merels zeldzaam in het Gooi. Inmiddels lijkt de merelpopulatie te zijn aangevuld met wintergasten uit het noorden en oosten van Europa. Onderzoek door het Erasmus Medisch Centrum Rotterdam heeft aangetoond dat diverse merels die in 2018 door het ringstation bij Oud Valkeveen bemonsterd waren, besmet bleken met het usutuvirus.

Ook Rob Moolenbeek bemonsterde in Ankeveen (gemeente Wijdmeren) een merel die besmet was met het virus. Volgens het Erasmus Medisch Centrum komt het usutuvirus voornamelijk voor bij merels en zanglijsters maar is het inmiddels ook al aangetroffen bij de knobbelzwaan, wilde eend, smient, huismus en zwartkop.